

KULTURA

knjige



»Trinaest mjeseci« Ilija Stogoffa

ZAGREB – Roman »Trinaest mjeseci« Ilije Stogoffa (1970.), koji je u ovom trenutku jedna od najvećih književnih zvijezda u Rusiji, upravo su u svojoj zajedničkoj biblioteci »Na tragu klasika« objavili Hrvatsko filološko društvo i »Disput« iz Zagreba. Taj roman, u prijevodu Irene Lukšić, pojavljuje se pred hrvatskim čitateljima samo nekoliko mjeseci nakon što je objavljen u Rusiji. »Trinaest mjeseci« je knjiga putnih bilježaka lirskog junaka Ilije koji putuje u Sibir, na Sjeverni pol, na Kamčatku, Burjatiju te u Uzbekistan, u potrazi za duhovnošću i prvim smislom života. S. V. A.

film

Zrinko Ogresta član Europske filmske akademije

ZAGREB – Hrvatski filmski redatelj Zrinko Ogresta postao je članom Europske filmske akademije. O tome je našega redatelja izvjestio predsjedavajući Vijeća te Akademije, Humbert Balsan, javlja Inter film u ponedjeljak. Ogresta će biti uključen u tzv. odjel master class, koji pretpostavlja stručna predavanja koja birani europski redatelji drže u svijetu i promidžbene djelatnosti vezane uz europsku kinematografiju, a također će i glasovati o europskim filmskim nagradama. Europska filmska akademija sa sjedištem u Berlinu utemeljena je 1989. K. R.

izložbe

Izložba »Apsolutni barok«

VARAŽDIN – Izložba »Apsolutni barok« otvorena je kao jedan od niza popratnih sadržaja ovogodišnjih 34. po redu Varaždinskih baroknih večeri. Izložba, koju su pripremili članovi ovdašnjeg HDLU-a, održava se na čak sedam različitih mjesta u gradu – Vila Oršić, Gradski muzej Varaždin, Kuća Horvat, Stara uljara, Galerija Zlati ajngel, Atelier Wanda Tudi Strahonja te otvoreni prostori užega gradskog središta, a okuplja čak 33 hrvatska umetnika. Ova je likovna manifestacija pripremana tri godine kroz pozivni natječaj. K. G.



IZLOŽBE – »Božanstvena Eleonora. Eleonora Duse: život i umjetnost« u Muzeju za umjetnost i obrt u Zagrebu

ŽIVOT DAROVAN KAZALIŠTU

Nikolina Vrekalo

Glumica krhka tijela i snažnih osjećaja, koja je nadahnula Čehova, Zolu i Stanislavskoga, očarala Shawa, Chaplina i Isadora Duncana, prijateljivala s Rilkeom i Sarom Bernhardt, te živjela s Gabrieleom D'Annunzijem, bila je Eleonora Duse (1858. – 1924.). Nazivali su ju »božanstvenom« zbog njezine jednostavne iskrenosti izražene suptilnim gestama kao odrazima bogate nutrine. Glumila je u brojnim kazališnim predstavama i filmu »Pepeo«, a najviše je ostala zapamćena po sjajnim glumačkim ostvarenjima Zoline Therese Raquin i Violete u Dumasevoj »Dami s kamelijama«.

Izložbu o toj kazališnoj divi imat će priliku vidjeti posjetitelji Muzeja za umjetnost i obrt u Zagrebu od 29. rujna do 31. listopada. S namjerom da se prikaže profesionalni i osobni život Eleonore Duse izlažu se fotografije te pisma i njeni osobni predmeti, među ostalim i odjeća koju je nosila, zatim dramski tekstovi koje je iščitavala i na njima ostavljala bilješke. Autorica izložbe je Maria Ida Biggi, koja ističe da je »u Eleonori život granica između stvarnog života i kazališta uvijek bila tanka, ponekad nevidljiva. Kazalište je kuća, a scena život«. Izložba je nastala u suradnji Fondazione Giorgio Cini iz Venecije, Talijanskoga instituta za kulturu iz Zagreba i Muzeja za umjetnost i obrt u Zagrebu.

Proživljena interpretacija lika

Eleonora Duse rođena je u okolici Milana u glumačkoj obitelji Cappelletto. Neka vrsta sudbinskog određenja Dusina života na kazališnim daskama započela je njezinom ulogom Cosette u »Jadicima« Victora Hugoa, koju je ostvarila kao petogodišnja djevojčica. Između šesnaeste i dvadesete godine života Eleonora Duse je zajedno s ocem sudjelovala u radu kazališnih družina u kojima je igrala »druge žene« ili »ljubavnice«.

Između 1875. i 1880. godine bilježe se glumičina uspješna ostvarenja, među kojima su Francesca da Rimini Silvia Pellica, Pia de Tolomei Carla Marenga i Teresa Raquin Emilia Zole. Godine 1879. Eleonora s ocem seli u Torino i počinje glumiti u kazališnoj družini »Città di Torino« koju vodi Cesare Rossi.

Zahvaljujući Dusinin nastojanjima, voditelj družine prihvaća tekstove francuskih autora, ponajviše Alexandre



Eleonora Duse: Tko može prići umjetnosti bez poznavanja života?



Glumica je nosila odjeću najvećih modnih stilista prve polovice 20. stoljeća: Haljina Jeana Philippea Wortha

ra Dumasa sina – »Bagdadsku princezu«, »Zaručnički posjet«, »Princezu Giorgio«, »Damu s kamelijama« i »Klaudijevu ženu«. Gostovanja po talijanskim gradovima pridonijela su Dusinoj popularnosti i usporedbama sa slavnom Sarah Bernhardt.

Osnovno obilježje umjetnosti Eleonore Duse iz toga razdoblja je, prema tumačenju autorice izložbe, »potraga za novim stilom koji bi se uzdigao iznad pukog kazivanja i približio se osobnoj, proživljenoj interpretaciji lika«.



Božanstvena glumica koja je prenosila tankočutnost emocija: Eleonora Duse

Glumac Tebaldo Checchi zaslužan je za promicanje Dusina stvaralaštva u svijetu kulture, kazališta i medija, a u njihovoj intimnoj vezi rođena je 1882. godine kći Enrichetta. Biografi Eleonore Duse ističu njezinu strastvenu posvećenost glumi koja je



Duse je bila u kreativnoj i intimnoj vezi s književnikom D'Annunzijem: Iz predstave »Mrtvi grad«

Eleonora Duse su nazivali božanstvenom zbog njezine jednostavne iskrenosti izražene suptilnim gestama kao odrazima bogate nutrine / Iz kreativne veze s Gabrieleom D'Annunzijem nastala su kazališna ostvarenja »La Gioconda«, »Slava«, »Mrtvi grad« i »Francesca da Rimini« / Kazalište nije samo odraz stvarnosti; ono je vizija, molitva i san samog postojanja, smatrala je istaknuta glumica

»Kazalište je san samog postojanja«

Tijekom svjetske kazališne turneje Eleonora Duse je u »Théâtre de la Renaissance« u Parizu glumila u »Snu jednog proljetnog jutra«, drami koju je za nju napisao Gabriele D'Annunzio, s kojim je potom započela dugogodišnju vezu prožetu kreativnim umjetničkim zanosom (La Gioconda, Slava, Mrtvi grad, Francesca da Rimini), ali i strastvenim emocijama.

Godine 1904. Eleonora Duse napušta D'Annunzijevo repertoar i na kazališne daske postavlja Ibsenove drame

»Heddu Gabler«, »Rosmersholm«, »Ženu mora« i »Sablasi« te Maeterlinckovu »Monna Vannu«.

U filmu »Pepeo«, koji je prema romanu Grazie Deledde 1916. godine režirao Febo Mari, Duse se pojavljuje bez šminke, a njezina istančana gluma svedena je na minimum savršenih gesta i snažnih scena.

Umjetnica, koja je ostala upamćena po mirnom stajanju na pozornici prenoseći tihe titraje i snagu osjećaja, godine 1922. osniva vlastitu kazališnu družinu s kojom gostuje po Italiji, Engleskoj, Austriji i Americi u kojoj 1924. godine umire od upale pluća u 65. godini. Djelujući u doba kada su umjetnici napustili potrošene umjetničke konvencije i stvarali novu umjetnost okrenutu prirodi, Eleonora Duse je kazalište smatrala metaforom života i smrti. »Kazalište nije samo odraz stvarnosti; ono je vizija, molitva i san samog postojanja. Tko može prići umjetnosti bez poznavanja života?«, smatrala je božanstvena glumica.

IZLOŽBE – U Muzeju grada Zagreba otvara se izložba o grafitima

GRAFITI – IZMEĐU UMJETNOSTI I POBUNE

Povijesnu, sociološku, likovnu i fenomenološku vrijednost grafitia istražio je kustos u Muzeju grada Zagreba Slavko Šterk

ZAGREB – Grafiti su odavno kao simbol mladenačke pobune ili ulične revolucije što je pokazala »figu« establišmentu izazivali bijes konzervativaca, ali i zadobili istraživačku pozornost sveučilišnih katedri.

Još je 70-ih umjetnost ulice od newyorške matice na dalje analizirala dr. Vera Horvat Pintarić. Nastavljač njezina rada danas je kustos u Muzeju grada Zagreba Slavko Šterk, koji će javnosti predstaviti svoja impresivna desetogodišnja istraživanja na izložbi »Umjetnost ulice – zagrebački grafiti 1994.–2004.« što se otvara u utorak 28. rujna u 18 sati.

Deset godina je Šterk snimao zagrebačke grafitie, ne kao djela urbane devastacije, već kao osobite likovne dosege.

»Ovom ćemo izložbom pokazati još jednu priču o našem gradu, o vidu zagrebačke underground kulture kao umjetničkog fenomena kojim nastojimo aktualizirati problematiku grafitia. Nama je cilj pokazati sve aspekte, ne samo negativne kao što to ističu neki košumisti navodno upućeni u sve!«, kazao je ravnatelj MGZ Vinko Ivić.

Vidljivo uzbuđeni Šterk najavio je izložbu koja će bez sumnje izazvati veliku pozornost: od ukupnog bro-

ja od 4500 snimaka Šterk je inventirao 1650 fotografija što su danas dostupni u fototeci MGZ. Uz pomoć najznačajnijih domaćih crtača grafitia poput Slavena Kosanovića Lunara, Gordana Orešića Genea i Željka Rusa Docka obavljen je izbor najznačajnijih slikovnih grafitia. Izložba pokazuje razliku slikovnih (kao umjetnosti) i tekstualnih grafitia kao političke poruke, povijest nastanka hrvatskih grupa »YCP« i »GSK«, stilске mijene kroz koje su prošli grafiti od »simple stilova« i »bubble stilova« do »3D stilova«.

Poseban segment izložbe (u sjajnom »urbanom« pos-

tavu arhitekta Željka Kovačića) pokazat će trenutak kada grafiti gube čin vandalskog ulazeći u galerije i hip hop kulturu. Uz studiozan katalog s tekstovima Milana Rakovca, Slavena Lunara Kosanovića i Slavka Šterka, gledatelje čekaju i dva televizijska filma, jedan o radu zagrebačkih grafitnih grupa, drugi o Tupacu Shakuru, likovne radionice Vesne Leiner, a posebna je vrijednost kompjuterski show Maje Šojat Bikić o grafitima što započinje s Poncijem Pilatom i Monthy Phyttonom »Brianovim životom«!

Marina Tenžera



Zagrebački grafiti: Plod desetogodišnjeg istraživanja kustosa Slavka Šterka